

Fondtorgsnämnden

procurement@ftn.se

2023-03-17

Synpunkter på Fondtorgsnämndens utkast till delar av upphandlingsmaterialet inför kommande upphandlingar av fonder till premiepensionens fondtorg

Fondtorgsnämnden (FTN) har efterfrågat synpunkter på delar av upphandlingsmaterialet inför kommande upphandlingar av fonder till premiepensionens fondtorg. Fondbolagens förening har följande synpunkter.

Övergripande synpunkter

- Föreningens utgångspunkt är att det är viktigt att de kommande upphandlingsunderlagen håller sådan kvalitet att de säkerställer en stark konkurrens och minskar risken för överprövningar som kan leda till att upphandlingar måste göras om.
- FTN synes ha baserat sitt upphandlingsunderlag och urvalsprocessen på material hämtat från privata upphandlingar som inte omfattas av de krav och principer som gäller för en offentlig upphandling. Upphandlingen av fonder till premiepensionens fondtorg ska emellertid enligt lag genomföras i enlighet med de grundläggande EU-rättsliga principerna om bland annat likabehandling, öppenhet och proportionalitet. Föreningen menar att underlaget och processen i större utsträckning måste anpassas efter dessa principer.
- Principen om likabehandling innebär att alla fondförvaltare ska behandlas lika och ges lika förutsättningar. Föreningen anser att den principen inte upprätthålls i det särskilda muntliga förfarande som beskrivs och där, bland annat, vissa anbudsgivare tillåts justera sina anbud.
- Principen om öppenhet innebär bland annat att upphandlingsdokumenten ska vara så klara och tydliga att det är möjligt för fondförvaltarna att förutse vad som har betydelse för att bli tilldelad avtal. Föreningen menar att det i stora delar inte är möjligt att förstå vad som avses med olika frågeställningar i underlaget och än mindre att förstå vad som tillmäts betydelse. Det uppstår därmed risk för olika tolkningar av frågorna, vilket negativt påverkar kvaliteten i anbuden och fondförvaltarens rätt till lika behandling. Därtill har bristande transparens vad gäller poängsättning och viktning en konkurrensbegränsande effekt när anbudsgivarna inte kan förutse om det är värt att lämna ett anbud. Föreningen anser att underlagen genomgående bör klargöras för att upphandlingen ska uppfylla principen om öppenhet.

- Proportionalitetsprincipen innebär att de krav och frågor som ställs i underlaget ska vara både lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet med upphandlingen. Om det finns fler alternativ bör det alternativ väljas som är minst ingripande eller belastande för fondförvaltarna. Föreningen anser att flera av de krav och frågor som ställs inte uppfyller kraven på proportionalitet, vilket begränsar konkurrensen i onödan. Det gäller framför allt ett antal obligatoriska krav som inte har någon nödvändig eller tillräcklig koppling till fondernas kvalitet.
- Ett stort antal frågor – i underlagen benämnda bekräftelsefrågor – framstår inte vara av betydelse för att bedöma fondens kvalitet och ska inte påverka tilldelningen, utan rör uppgifter som ska belysas av ”informationsskäl”. Detta omfattande uppgiftslämnande tynger anbudslämnandet, vilket försvårar deltagande i upphandlingen och begränsar i förlängningen konkurrensen. För det fall FTN anser sig ha behov av den informationen bör informationsgivningen istället regleras i fondavtalet och därmed begäras endast av de fondförvaltare som tilldelas avtal.
- En allvarlig invändning är att underlaget synes vara utformat för en upphandling av kapitalförvaltningstjänster. Många av kraven som ställs är inte relevanta för en upphandling av fondandelar. En avgörande skillnad i förhållande till en kapitalförvaltningstjänst är att fonder är föremål för ett omfattande konsumentskyddande regelverk som innebär andra förpliktelser än de som gäller vid kapitalförvaltning. Ett exempel är att fondförvaltare måste behandla samtliga andelsägare i fonden lika, vilket bland annat innebär att viss information inte får lämnas till endast en andelsägare. Föreningen menar att underlaget i högre utsträckning måste anpassas för upphandling av just fondandelar genom att oproportionerliga krav i förhållande till upphandlingsobjektet utmönstras. Det måste stå klart att det inte rör sig om en upphandling av kapitalförvaltning, eftersom en sådan upphandling skulle omfattas av lagen om offentlig upphandling.
- Föreningen vill slutligen framhålla att det mycket omfattande uppgiftslämnande som krävs enligt underlaget riskerar att påverka utbudet av fonder på fondtorget. Utbudet ska enligt lagstiftningen vara så stort att det ger pensionsspararna valfrihet, men inte större än att det kan granskas. De uppgifter som lämnas i upphandlingen måste rimligen bli föremål för uppföljande granskning av FTN. Alltför högt ställda krav kommer därför att påverka omfattningen av FTN:s granskning, vilket kan leda till att utbudet måste begränsas. Spararnas reella valfrihet riskerar därmed att påverkas negativt.

Föreningens synpunkter på upphandlingsmaterialet

Allmänt

I utkastet till upphandlingsmaterial framgår inte om det i delar är specifikt utformat för en viss upphandlingskategori, eller om det rör sig om generella skrivningar avsedda att gälla för alla upphandlingar. Vi har i det följande utgått ifrån att alla frågor och obligatoriska krav är generella.

Något utkast på fondavtal ingår inte i det remitterade underlaget, vilket behövs för en helhetsbedömning av underlaget. Det hade varit en fördel att kunna följa FTN:s ambitioner i utkastet till upphandlingsunderlag med skrivningarna i ett fondavtal.

Upphandlingsinstruktioner

4. Definitioner och förkortningar

Definitionslistan behöver utvecklas med de centrala begrepp som återkommer i upphandlingsmaterialet. FTN bör hålla sig till dessa begrepp i hela upphandlingsmaterialet. Det gäller t.ex. "konton", "hållbarhet" och "mandat", och "Fondförvaltare" tycks ibland avse portföljförvaltare och ibland fondbolaget. Vidare kan begrepp som "investeringssteam", "nyckelpersoner och de personer som ansvarar för fonden" samt "investeringsorganisationen" göras om till mer enhetliga benämningar. Likaså kan fler detaljer behöva lämnas för begrepp som "strategi" och "ESG".

Flertalet nyckeltal behöver också närmare definieras.

5.1 Upphandlingens omfattning

Det bör klargöras att den uppskattade summan som beräknas utgöra totalt initialt kapital för den upphandlade fondkategorin, inte kan tjäna som utgångspunkt för att bedöma storleken på det kapital som en specifik fond tilldelas i händelse av att denna vinner upphandlingen. Avgörande för detta är vilka övriga fonder som tilldelas fondavtal inom samma kategori och hur stor andel dessa har av det befintliga premiepensionskapitalet inom kategorin.

5.4 Avgift för deltagande

Det bör förtydligas att ansökningsavgiften är per fond. Det finns ingenting i utkastet som begränsar ett fondbolag till endast en ansökan per upphandlad fondkategori.

För att undvika formaliafel kan FTN påminna om att bevis för betalningen är ett "ska-krav" under punkten "Krav på viss information" i dokumentet Uteslutningsgrunder och obligatoriska krav. Denna uppgift bör även specificeras i avsnitt 3 "Kompletterande dokument" i anbudsunderlaget.

9.4 (sista stycket) Utvärdering av anbud

Vid utvärderingen av fondförvaltningens kvalitet anger FTN att svaren endast kommer att utvärderas om de har betydelse för fondens kvalitet. Det bör preciseras vad svaren bör innehålla för att anses ha betydelse för fondens kvalitet. I flera fall är det oklart om en fråga avser fondförvaltarens totala verksamhet eller en del av verksamheten som rör den fond som är föremål för upphandlingen.

9.5 Due diligence-möten

Efter utvärdering av anbud kommer de med högst poäng att kallas till s.k. due diligence-möten. Övriga anbud kommer inte att beaktas ytterligare, dvs. förkastas, även om de lever upp till samtliga ska-krav för att komma i fråga för avtal. Utfallet av dessa möten kan bli att poängen sätts ned för vissa anbud. Anbudet kan dock alltjämt komma att antas. Det måste därmed kunna uppstå en situation när vissa förkastade anbud har högre poäng än de anbud som antas. Ett sådant utfall uppfyller inte de EU-rättsliga principerna för en upphandling. Genom förfarandet skapas därtill ett incitament att överdriva kvaliteten i verksamheten så att fondförvaltaren kvalificerar för ett due diligence-möte.

Av lagen (2022:760) om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg och dess förarbeten framgår att huvudregeln för kommunikation mellan FTN och fondförvaltare är att den är skriftlig. Muntlig kommunikation får förekomma, men endast om det kan säkerställas att principerna om likabehandling och öppenhet upprätthålls (prop. 2021/22:179 s. 122). FTN får föra dialog med en fondförvaltare som avser rättelser av fel, förtydliganden och kompletteringar av anbud, men endast om alla fondförvaltare ges samma möjlighet (a.a. s. 124 f.). Regeringen anger vidare att om myndigheten är osäker på om likabehandlingsprincipen kan upprätthållas bör den avstå från att föra dialog. Föreningen konstaterar att det, såvitt framgår av underlagen, kommer att vara möjligt för en anbudsgivare att "vässa" sitt anbud under dessa möten medan andra inte får den möjligheten. Det framstår som ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen och de utgångspunkter för upphandlingen som anges i förarbetena.

FTN anger att due diligence-möten kommer att hållas på plats hos fondförvaltarna. Kostnaderna förknippade med ett platsbesök varierar stort beroende på var anbudsgivaren är lokaliserad. Eftersom FTN:s kostnader ska bekostas gemensamt av fondförvaltarna resulterar det i att lokala fondbolag får bära kostnader för utländska fondbolag, vilket inte framstår som skäligt. Det framstår inte heller som en kostnads-effektiv lösning för FTN.

9.6 Förhandling om avgifter

Fondens avgift är ett tilldelningskriterium i upphandlingen. Av 9.4 framgår att "inga förhandlingar av tilldelningskriterier kommer att ske". Ändå anges i 9.6 att det ska ske en förhandling av avgiften. Det innebär att vissa anbudsgivare ges möjlighet att ändra sitt anbud, medan andra inte ges den möjligheten. Hade de senare getts samma möjlighet så kunde deras anbud ha kommit att antas. Det är inte förenligt med principerna om öppenhet och likabehandling.

12. Allmänhetens tillgång till information och sekretess

Det bör framgå tydligare av underlagen i vilken utsträckning uppgifter i anbud omfattas av sekretesskydd (31 kap. 17 a § sekretesslagen). Det gäller även FTN:s bedömning av inkomna anbud. Det är viktigt för att informera fondförvaltarna om att stora delar av de uppgifter som lämnas sannolikt kommer att vara offentliga. Det bör också beaktas av FTN så att nämnden inte i onödan kräver att integritetskänsliga uppgifter om exempelvis anställda eller andra företag ska lämnas i ett anbud. Det skulle kunna medföra att bolag avstår från att lämna anbud och därmed påverka konkurrensen negativt.

Det bör också klargöras vilken betydelse – eller brist på betydelse – det har att fondbolaget självt markerar delar av anbudet som sekretesskyddat. Den föreslagna texten leder tanken till att fondförvaltaren skulle ha någon möjlighet att förfoga över detta. Exempelvis anges att fondförvaltaren “måste” specificera vilken information som ska skyddas. En sekretessmarkering från fondförvaltarens sida ger dock endast en signal om vad bolaget bedömer vara känsligt. Ansvaret för att göra prövningen, att lämna ut eller inte lämna ut uppgifter, ligger helt på FTN och en prövning ska göras av varje uppgift oavsett om fondbolaget gjort någon markering eller inte.

Uteslutningsgrunder och obligatoriska krav

Allmänt

Bilagan skulle vinna i läsbarhet genom att tillämpa en liknande kapitelindelning som övriga bilagor.

Då det inte framgår om dessa uteslutningsgrunder och obligatoriska krav är generella eller specifika för en viss upphandling vill vi framhålla att kraven inte bör utesluta fond-i-fonder, matarfonder eller specialfonder.

Uteslutningsgrunder

Brott

Det anges i ingressen att FTN ska utesluta en Fondförvaltare om FTN får kännedom om att Fondförvaltaren eller Kapitalförvaltaren enligt dom som vunnit laga kraft gjort sig skyldig till vissa uppräknade brott. Juridiska personer kan dock inte göra sig skyldiga till brott enligt dessa stadganden. FTN:s avsikt tycks vara att peka på fysiska personer som omfattas av den senare beskrivna texten, vilket bör tydliggöras.

Vidare anges följande:

Är Fondförvaltaren en juridisk person, ska Fondförvaltaren uteslutas om en person som ingår i Fondförvaltarens eller Kapitalförvaltaren förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera Fondförvaltaren.

Fondförvaltaren är alltid en juridisk person varför den inledande frasen bör utgå (jämför definition av Fondförvaltare i upphandlingsdokumentationen). Det behöver framgå om kravet på förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan omfattar fall där funktionen i fråga utförs av personer hos tredje part som arbetar på uppdrag av Fondförvaltaren/Kapitalförvaltaren. I den sista meningen räknas inte ”Kapitalförvaltaren” upp. Det skulle innebära att det exempelvis inte utgör uteslutningsgrund om Kapitalförvaltarens ägare döms för de uppräknade uteslutningsgrundade brotten. Det väcker frågan om det är ett medvetet val.

Obligatoriska krav på fonden

Innehav i fonder

En fond får enligt utkastet ha innehav i andra fonder motsvarande upp till 10 procent av fondkapitalet. Mot bakgrund av den omfattande granskningen och utvärderingen

av fonder och fondförvaltare menar föreningen att det inte finns skäl att utesluta fondandelsfonder.

Enligt FTN får inte fonden investera i en annan fond som förvaltas av samma företagsgrupp. Kravet framstår inte som proportionerligt i förhållande till syftet med upphandlingen; hög kvalitet och kostnadseffektivitet. En investering i fondbolagets egna fonder kan tvärtom gynna premiepensionsspararna. Det kan vara mer kostnadseffektivt att erhålla exponering genom en redan befintlig fond än genom att organisera direktinvesteringar i de aktuella tillgångarna. Att ersätta exponeringen med en extern fond innebär att fondavgiften inte kan sättas ned till noll, vilket bör vara ett krav vid investering i bolagsinterna fonder. Därtill kan transparensen och FTN:s krav på genomlysning förenklas jämfört med om investeringen sker i en extern fond eftersom fondförvaltaren granskats i upphandlingen till skillnad från en extern fondförvaltare.

Förvaltningsavgift

Det framgår inte om det är FTN som ska erbjudas en fast avgift eller om rörliga avgifter, s.k. performance fees, inte får förekomma i den erbjudna fondandelsklassen, i fonden eller hos fondförvaltaren över huvud taget (såsom anges i utkastet).

Krav på fondförvaltaren

Verksamhetshistorik

För att öka förutsebarheten bör FTN förtydliga i vilka fall undantag från kravet på tre års historik kan komma i fråga.

Erfarenhet från upphandlad kategori

Enligt underlaget ska ett obligatoriskt krav vara att fondförvaltaren *och* eventuella kapitalförvaltare har förvaltat fonder *inom samma kategori* under minst tre år. Det bör förtydligas hur kategorin definieras. Fondbolaget måste kunna förutse om det kan uppfylla kravet.

Det bör också tydligt framgå vem kravet gäller; fondbolaget eller en extern kapitalförvaltare. Givet att ett fondbolag har tre års verksamhetshistorik måste det av proportionalitetsskäl anses tillräckligt att en extern kapitalförvaltare har tre års erfarenhet från den upphandlade kategorin.

Krav på minsta förvaltat volym

Enligt underlaget ska ett obligatoriskt krav vara att fondförvaltaren och eventuella kapitalförvaltare per den 31 december 2022 har minst 5 mdr SEK i förvaltat volym. Det framgår inte om detta är ett generellt krav eller om det endast gäller för en viss upphandling.

Nivån är högt satt och det ligger inte i premiepensionsspararnas intresse att begränsa konkurrensen från mindre fondbolag. I dagens fondavtal ställs krav på ett minsta förvaltat kapital utanför premiepensionssystemet om 500 miljoner kronor. Det kvantitativa kravet får anses ställas för att det inte görs någon upphandling där kvaliteten i förvaltningen på annat sätt kan utvärderas och konkurrensutsättas. Mot bakgrund av den omfattande utvärdering av kvaliteten i förvaltningen som kommer

att göras i upphandlingen är det svårt att förstå varför ett kvantitativt ska-krav måste ställas överhuvudtaget: därtill ett väsentligt högre krav än tidigare. Det finns ingen nödvändig koppling mellan storleken på förvaltad kapital och fondförvaltningens kvalitet. För det fall kvaliteten i fondförvaltningen mot förmodan skulle påverkas så kommer det ändå att framkomma i utvärderingen av tilldelningskriterierna.

I konsekvensutredningen till lagen om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg konstaterar regeringen att dagens kvantitativa krav "hindrar eller försvårar för mindre fonder och nyetablerade fondförvaltare att etablera sig på premiepensions-systemets fondtorg. Regeringens förslag till regelverk för upphandling av fonder till fondtorget innehåller dock inga lagbestämmelser om minsta förvaltad kapital eller verksamhetshistorik, vilket alltså gör att det finns bättre förutsättningar för mindre fonder och nyetablerade fondförvaltare i förhållande till dagsläget" (prop. 2021/22:179 s. 227). Upphandlingarna är således avsedda att främja konkurrensen mellan fondförvaltare oavsett deras storlek.

I förarbetena utesluts förvisso inte att storleken på det förvaltade kapitalet kan ge en indikation på fondens kvalitet (a.a. s. 115). Det framstår emellertid som uppenbart oproportionerligt att använda ett sådant krav som ett ska-krav, eftersom det skulle kunna leda till att anbud som avser fondförvaltning av hög kvalitet förkastas. Det skulle därtill ha en konkurrensbegränsande effekt som inte är förenlig med de upphandlingsrättsliga principerna.

Ett eventuellt krav på minimikapital bör avse tidpunkten för anbudet och inte ett tidigare datum.

IT och cybersäkerhet

Ett obligatoriskt krav är att fondförvaltaren och kapitalförvaltaren ska ha implementerat policyer, riktlinjer och rutiner gällande IT och cybersäkerhet.

Det bör förtydligas att de exempel på certifieringar som nämns inte medför några krav på certifiering utan endast utgör exempel på hur policyer, riktlinjer och rutiner kan implementeras. Eftersom IT och cybersäkerhet utvärderas särskilt och på ett kvalitativt sätt under punkterna 11.15 och 11.16 i anbudsunderlaget framstår ett ska-krav på certifiering som oproportionerligt. Ett fondbolag som följer lagstiftningen i detta avseende bör anses uppfylla kraven. Kravet bör strykas.

Krav gällande hållbarhet

Normbaserade uteslutningar

FTN anger att uteslutning av "portföljenheter" måste kunna tillåtas i fonden. I anbudsunderlaget används också begreppen "innehav i bolag" och "portföljinnehav". Det bör förtydligas om det är direktinnehav i bolag som avses och hur eventuella indexderivat ska hanteras.

SFDR-klassificering

Rubrikens lydelse – SFDR-klassificering – ger anbudsgivaren en felaktig uppfattning om att SFDR¹ är ett klassificeringssystem. SFDR är ett transparensdirektiv vilket reglerar att bolagen ska lämna hållbarhetsrelaterade upplysningar om sina fonder. Vilka upplysningar som ska lämnas är beroende av vilka hållbarhetsåtaganden fonden gör. Det är olämpligt att FTN ställer ett generellt krav på att en fond antingen ska lämna upplysningar enligt artikel 8 eller 9 i SFDR. Det framstår inte heller som förenligt med den lagstiftning som reglerar upphandlingen (jfr t.ex. 2 kap. 28 § 2 lagen om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg). Hållbarhetskraven bör i stället anpassas efter aktuell fondkategori.

Vidare anger FTN att artikel 9-fonder är fonder som har ”hållbar investering som mål och ett valt index som referensvärde”. I artikel 9 görs dock skillnad på fonder som har valt ett index som referensvärde (artikel 9.1) och fonder som inte har valt ett index som referensvärde (artikel 9.2). FTN bör förtydliga att avsikten inte är att endast omfatta artikel 9-fonder med ett valt index som referensvärde.

Något som även bör beaktas är att SFDR står inför en översyn. I dagsläget vet vi inte vad som kan komma att förändras varför vissa av ska-kraven kan komma att bli obsoleta eller få en annan betydelse.

Principer för aktieägarengagemang

Kravet på aktieägarengagemang är inte relevant för andra fonder än sådana med direktinvesteringar i aktier. Det bör inte utformas som ett generellt krav.

Anbudsunderlag (RFP)

Generella synpunkter

Det är oklart på vilken detaljnivå som viktningen av tilldelningskriterier, delkriterier och frågor under respektive delkriterium kommer att framgå av det specifika upphandlingsmaterialet. Det bör råda fullständig transparens avseende såväl poängsättning som viktning av utvärderingsmodellens samtliga delar för att principen om öppenhet ska anses vara uppfylld. I annat fall uppstår hinder för anbudsgivaren att bedöma möjligheten att lämna det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.

I många fall framgår inte hur FTN kommer att bedöma de lämnade uppgifterna. Det gäller exempelvis frågor om ersättningar till anställda, hållbarhetsarbete och företagskultur. För att skapa transparens bör FTN lämna information om vad som eftersträvas och hur olika egenskaper hos fonden och fondförvaltaren kommer att värderas. Ett exempel är om FTN anser att ett bonussystem är positivt för att skapa incitament och lojalitet hos de anställda eller om nämnden anser att det leder till ett för högt risktagande (jämför svensk lagstiftning som har strängare regler för ersättning till anställda än andra länder).

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2088 av den 27 november 2019 om hållbarhetsrelaterade upplysningar som ska lämnas inom den finansiella tjänstesektorn.

Ett antal av frågorna tycks ha svag, och i vissa fall helt sakna, koppling till kvalitetsbedömningen av fonden. De uppfyller därmed inte kravet på proportionalitet. Det bör tydligare motiveras varför frågorna ställs och hur de kommer att bedömas.

Det bör förtydligas om ett svar på en bekräftelsefråga alltid ger 4 poäng, även om svaret på frågan är "nej".

Det krävs en tydligare redovisning av vilka frågor som klassas som "kvalitativa", "kvantitativa" respektive "bekräftande". Ett stort antal frågor verkar vara "bekräftelsefrågor" men det saknas i många fall en asterisk (*) efter frågan.

Anbudsunderlaget innehåller flera begrepp som behöver definieras t.ex. "konton" och "mandat". FTN bör renodla användningen av väsentliga begrepp till de som definierats i upphandlingsmaterialet.

Viktig information

Under denna rubrik framgår det att FTN vill ha alla belopp omräknade i SEK. FTN har angivit en specifik dataleverantör som källa för växelkursen. Det är inte ett proportionerligt krav. Datakällor av motsvarande kvalitet bör kunna användas för de beräkningar som avses.

2. Intyganden

2.3

En anbudsgivare bör överhuvudtaget inte få lämna någon ersättning eller kompensation till FTN eller dess anställda utöver fastställda avgifter. FTN har i huvudsak en enda uppgift – att upphandla och kontrollera fonder. FTN har i sitt utkast angett att ersättningar och kompensation inte får lämnas i samband med upphandlingen. Det finns inget skäl att avgränsa detta krav i tid.

FTN använder sig av flera underleverantörer. Dessa bör också omfattas av begränsningen.

FTN bör också vara uppmärksam på jävsförhållanden. Fondmarknaden är relativt begränsad och det kan förekomma privata umgängen, familjeförhållanden och tidigare mellanhavanden mellan anställda på FTN:s kansli och fondbolagen eller anställda på fondbolag.

4. Fondförvaltaren

4.6, 4.13 och 4.14 är frågor som framstår som oproportionerliga eftersom de inte är nödvändiga för upphandlingen.

4.8 och 4.10 uppfyller inte principen om öppenhet eftersom det inte framgår hur svaren på frågorna kommer att värderas av FTN.

4.7 Vetenskapligt baserade klimatmål för nettonollutsläpp för investeringsorganisationen

Det bör förtydligas om frågan avser ett eget internt mål eller ett externt åtagande som t.ex. The Net Zero Asset Managers initiative. Det är ett omfattande åtagande som kräver årlig rapportering. För en investeringsorganisation med fler typer av

kapitalförvaltningsuppdrag ökar möjligheterna att uppfylla dessa åtaganden. Det är svårt för en fondförvaltare, oavsett storlek, att rent faktiskt leva upp till åtagandena. Det framgår inte heller på vilket sätt ett brett åtagande från en förvaltningsorganisation bidrar till att en specifik fond lämpar sig bättre för premiepensionstorget.

Det kan även finnas andra åtaganden än ett netto noll-mål som kan bidra till att uppfylla det mål som lagstiftaren har satt för premiepensionstorget. FTN bör ge motsvarande poäng för andra liknande åtaganden för att kriteriet ska vara proportionerligt.

FTN bör utforma anbudsunderlaget med ett tydligare fokus på den specifika fondkategori som upphandlas. Om fondkategorin kan definieras som "impact-fonder" eller "hållbarhetsfonder" bör mer långtgående krav kunna ställas än vid en "vanlig" upphandling av t.ex. en fond som placerar i utvecklingsländer eller företagsobligationer där specifika utsläppsdata i stor omfattning saknas.

En fond kan ha ett ambitiöst hållbarhetsarbete utan att ha ett netto noll-mål för koldioxid. Det är oproportionerligt och troligtvis inte i linje med FTN:s uppdrag att ge specifika poäng för klimatfrämjande men inte för andra miljö- eller sociala mål.

4.11

Begreppet "konto" bör definieras. För det fall begreppet avser antal kunder kan det skapa problem eftersom kunderna ofta är förvaltarregistrerade hos tredje part.

4.13

Fondbolag har tystnadsplikt rörande kunduppgifter vilket hindrar fondbolaget från att svara på frågan. Det är inte heller självklart att större kunder vill medverka som referenskunder i ett upphandlingsunderlag som kan bli offentligt.

4.14

Fonder som är öppna för icke-professionella sparare distribueras normalt via externa värdepappersbolag. Eftersom värdepappersbolagen är förvaltarregistrerade saknar fondbolaget uppgifter om antalet kunder och huruvida dessa är privatkunder eller institutioner. FTN bör förtydliga hur uppgifterna ska lämnas.

4.15

Tillsynsmyndigheten genomför löpande ett flertal olika tillsynsaktiviteter. Några av dessa är tematiska med mer eller mindre slumpmässigt utvalda tillsynsobjekt. FTN bör precisera vad som avses med "granskats".

Det är omöjligt för ett fondbolag att ta ansvar för att rapportera om granskningar som görs i ett moderbolag eller ett systerbolag. I större koncerner kan det pågå ett flertal granskningar i olika delar av koncernen.

I de fall ett fondbolags fonder har investerat i fondbolagets moderbolag är det dessutom viktigt att fondbolaget inte har tillgång till icke offentlig information. Moderbolaget kan inte heller åta sig att lämna sådana uppgifter när det skulle strida mot förordningen om marknadsmissbruk.

Frågan bör strykas helt, alternativt begränsas till fondbolagets verksamhet. Oavsett bör kravet på att lämna dessa uppgifter endast gälla under förutsättning att det är förenligt med lag eller andra författningar.

5. Personal

Avsnittet behöver gås igenom och justeras. Flertalet frågor rörande personal bryter mot öppenhetsprincipen eftersom det inte framgår vad som är ett positivt svar på frågan eller hur svaren värderas. Se särskilt frågorna 5.1, 5.2, 5.4, 5.5, 5.15, 5.16 och 5.23.

Flera av frågorna är oproportionerliga med avseende på upphandlingens syfte. Se särskilt frågorna 5.5, 5.10, 5.11, 5.14, 5.19, 5.20, 5.21, 5.22. Frågorna är inte lämpliga eller nödvändiga för att uppnå syftet med upphandlingen. Därtill kan invändas att stora organisationer av naturliga skäl har större behov av styrdokument och uppföljningsrutiner. Mindre aktörer har större möjligheter att säkerställa översikt och styrning utan dokumenterade administrativa rutiner för att upprätthålla kvaliteten.

5-5

Det är mycket svårt att se hur kommande planer kan ha relevans i upphandlingen. Det framgår inte om frågan avser personer specifikt kopplade till fonden, fondkategorin eller fondförvaltaren.

5.14

Det framgår inte vilka arbetsprocesser som avses eller om alla fondbolagets möten omfattas.

5.15

Det framgår inte att frågan avser "om" någon anslutit, dvs. att listan kan lämnas tom när så är fallet.

5.16

Att lämna ut uppgifter på personer som har slutat, skälen till att personerna slutat och personernas nya arbetsgivare är mycket känsligt ur integritetssynpunkt och skulle stå i strid med GDPR. Frågan bör tas bort.

5.23

Det är oklart om FTN tar hänsyn till organisationens storlek. Tabellen ger intryck av att mycket personal är positivt men det är ju samtidigt en fråga om hur omfattande verksamheten är. Det innebär att det finns en risk för att en liten organisation med mycket resurser i förhållande till sin verksamhet får lägre poäng än en stor organisation med relativt sett bantade resurser.

Det bör stå helt klart vad som avses med olika personalkategorier.

Det bör förtydligas hur ett fondbolag ska lämna upplysningar vid utkontraktering av delfunktionerna som efterfrågas i tabellen. För att kunna jämföra anbuderna måste tilldelade resurser för fonden kunna jämföras oavsett om de tillhör den egna organisationen eller finns hos de underleverantörer som anlitas.

6. Fonden

6.2, 6.6, 6.8: Frågorna är inte proportionerliga och strider således mot proportionalitetsprincipen eftersom de saknar ett naturligt samband med upphandlingsobjektet och de inte är nödvändiga för utvärderingen.

6.1

Efterfrågade begrepp och nyckeltal bör definieras.

6.5 och 6.6

Här bör definieras vad som avses med ”konton”.

6.8

Frågan uppfyller inte krav på proportionalitet och bör utgå.

Det är uppenbart olämpligt att kräva att en anbudsgivare listar sina främsta konkurrenter i en upphandling. Inledningsvis kan och bör en anbudsgivare inte känna till vilka som i övrigt deltar i upphandlingen. En anbudsgivare har heller ingen möjlighet att göra någon kvalificerad bedömning av sina konkurrenter som skulle kunna ligga till grund för ett tilldelningsbeslut. Kravet är således irrelevant.

7. Investeringsfilosofi och process

7.1, 7.2, 7.3, 7.5, 7.6, 7.7, 7.8, 7.9, 7.10, 7.12, 7.13, 7.19, 7.21: Det är oklart vad som är ett positivt svar och hur FTN värderar uppgifterna.

7.4

Här hänvisas till FTN:s vision. Den framgår inte av upphandlingsunderlaget. FTN bör i stället referera till förarbetena till lagen (2022:759) om Fondtorgsnämnden.

7.8

Här bör ”modellportfölj” definieras.

7.11

Information om ett fondbolags investeringsprocesser är vanligtvis inte offentlig information. Ett fondbolag kan i sitt anbud lämna information om sin egen investeringsstrategi men bedömningar av och jämförelser med konkurrenter kan endast göras av FTN. Av samma skäl som anförs under punkt 6.8 uppfyller frågan inte krav på proportionalitet.

7.16

FTN ställer ingående frågor avseende ESG-arbetet. Det vore enklare om nämnden kunde utgå ifrån den omfattande SFDR-information som alla fondförvaltare ska lämna. Denna information är mer standardiserad, färdigproducerad och därtill under tillsyn av tillsynsmyndigheterna.

7.17

Här ges poäng till anbudslämnare som svarar på frågan om de stödjer TCFD. Det bör framgå att rapporteringen kan ske på annat motsvarande sätt än just TCFD. Här kan också noteras att även om ett fondbolag stödjer TCFD:s ramverk för rapportering ställer TCFD inga krav på faktiska åtgärder eller utsläppsminskningar varför det inte självklart stödjer FTN:s uppdrag. Rapporteringsbördan är stor och en poängsättning för rapportering hindrar på ett effektivt sätt mindre fondbolag från att kvalificera i upphandlingen.

FTN bör förtydliga om bekräftelsefrågan ger fyra poäng vid svar, även om detta svar är "nej".

7.20 och 7.21

Dessa frågor bör inte ingå vid upphandling av exempelvis räntefonder och fond-i-fonder.

Frågor om aktivt ägande bör hanteras på samma sätt och ges samma vikt i utvärderingen som övriga hållbarhetsfrågor.

8. Portföljkonstruktion

8.3, 8.4, 8.6, 8.10, 8.11 och 8.15 saknar den grad av öppenhet som behövs för att veta hur svaren ska värderas.

8.3

Frågan bör anpassas eller utgå vid upphandlingar av räntefonder.

8.7

Begreppet "hållbarhet" bör definieras. I definitionslistan återfinns "ESG" men även det begreppet behöver beskrivas närmare, om det är det som avses, för att tabellen ska kunna fyllas i på ett jämförbart sätt.

8.10

FTN ställer frågor angående derivat och i vilken utsträckning dessa är centralt clearade. Det är en bra informationspunkt men central clearing utgör inte någon garanti för att dessa derivat kan handlas på ett kostnadseffektivt sätt. FTN bör utveckla informationspunkten för att få en bättre bild av om instrumentet handlas och värderas på ett marknadsmässigt sätt.

Om frågeställningen i stället utgår ifrån frågan om nettnings-avtal som begränsar risken bör frågan förtydligas. Därtill kan framhållas att fondregelverket innehåller exponeringsbegränsningar och andra skyddsregler.

8.14 och 8.15

När det gäller möjligheten för svenska fondbolag att hantera likviditetsrisker genom användning av likviditetsverktyg bör noteras att den svenska fondlagstiftningen begränsar dessa. Möjligheten att använda swing pricing kommer att ha lagstöd först den 1 juli 2023. Ett antal andra likviditetsverktyg kommer att bli tillgängliga i Sverige

först i samband med att nya EU-regler genomförs om två år. Det enda likviditetsverktyg som är tillgängligt i svensk lagstiftning är senareläggning av försäljning och inlösen.

9. Implementering

9.2, 9.14, 9.15: Det är otydligt vad som är ett positivt svar respektive hur svaret kommer att bedömas.

9.1

FTN bör förtydliga om svar på bekräftelsefrågan ger fyra poäng, oavsett svar.

9.2

FTN bör definiera vad som avses med exekveringsteam.

En exekveringsfunktion hanterar normalt flödet från flera delar av en organisation varför det absoluta antalet personer inte nödvändigtvis motsvarar en viss fonds kvalitet.

Ett mindre fondbolag med ett begränsat antal mandat och fonder har litet eller inget att vinna på att inrätta en separat exekveringsfunktion. Utvärderingen av frågan kompliceras av att det som kan vara lämpligt för en större organisation inte löser något organisatoriskt problem för en mindre aktör. FTN bör ange hur ett svar ska bedömas.

9.11

Här bör det definieras hur transaktionskostnaderna ska beräknas, antingen i relation till fondens AuM eller i förhållande till omsatt kapital.

9.16

FTN bör begära information om och utvärdera det avtal om intäktsdelning från värdepapperslån som fondförvaltaren har ingått med depåbank eller annan aktör.

9.17

FTN bör förtydliga om även svar ”nej” på frågan ger fyra poäng.

Det råder oklarhet kring vilka möjligheter ett svenskt fondbolag har att använda sig av ”transition managers”, t.ex. hur Finansinspektionen ställer sig till detta och vilka krav som i så fall gäller. Det innebär att FTN inte bör premiera möjligheten för ”transition managers” (i vart fall inte för aktivt förvaltade fonder där en pro-rata hantering kan försvåras).

10. Avkastning

10.2

FTN har angivit en specifik dataleverantör som källa för växelkursen under avsnittet ”Viktig information”. Det är ett oproportionerligt krav. Datakällor av motsvarande kvalitet bör kunna användas för de beräkningar som avses.

11. Risk

Det anges att värderingen av kvalitet inom området "Risk" delvis baseras på möjligheterna att attrahera och behålla relevant kompetens. Det saknas dock underfrågor som ger svar på resursfördelningen. Denna första strecksats hör bättre hemma under rubriken "Personal".

11.2, 11.12, 11.13, 11.15, 11.16, 11.19, 11.20, 11.21, 11.22, 11.23, 11.25: Det framgår inte hur svaren ska värderas av FTN.

11.10

"Investeringsriktlinje" bör definieras närmare.

11.20

Närstående företag bör strykas i frågan eftersom denna information inte kan lämnas till fondbolaget för vidare rapportering till FTN.

Enligt definitionen av närstående omfattas moderbolag och systerbolag till fondbolaget. Fondförvaltaren kan omöjligen åläggas att känna till, eller få rapportering om, ett moderbolags eller systerbolags risker och riskhantering.

Därtill framgår det inte av frågan om det är de tre största riskerna per institut eller för gruppen som helhet.

Se även kommentaren under 4.15.

11.23

Kraven på revisionsintyg är oproportionerliga och medför onödigt stora kostnader för mindre fondbolag. Det finns redan skyddsmekanismer i gällande rätt bl.a. i form av krav på riskhantering² och anmälningsskyldighet³ för revisorer för det fall dessa får kännedom om förhållanden som kan utgöra väsentliga överträdelse av författningar som reglerar företagets verksamhet, kan påverka företagets fortsatta drift negativt och kan leda till avstyrkande av att balans- eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning i revisionsberättelsen. Nämnade skyddsmekanismer bör vara tillräckliga och därmed saknas ett behov av att ställa krav på revisionsintyg.

12. Administration

12.4

Det framgår inte hur FTN ska värdera svaren.

13. Avgifter

FTN använder ett antal begrepp som behöver definieras tydligare. Det vore en fördel om begreppen från Priip-förordningen användes så långt som möjligt.

² Se bl.a. 5 kap. 2 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder.

³ 10 kap. 8 § lagen om värdepappersfonder.

Begreppet förvaltningsavgift omfattar olika kostnader och definieras inte på samma sätt i alla länder. Det är inte ett relevant begrepp för jämförelser.

FTN ställer inte frågor om eventuella skatter i fonden som drabbar avkastningen. Det kan t.ex. gälla schablonbeskattning av fonden. Dessa kostnader bör vara med för att säkerställa en rättvisande jämförelse.

FTN begär inte in information om fondavgifter i underliggande externa fonder. Vid en investering i en extern fond utgår en fondavgift för den underliggande fonden. I en fond-i-fond räknas denna kostnad in i den överliggande fondens kostnadsberäkningar; men för fonder där andelen underliggande fondinvesteringar inte är betydande räknas inte underliggande fondavgifter med i fondens kostnadsredovisning, oavsett hur höga dessa är. Det är rimligt att FTN begär in information om denna eventuellt tillkommande kostnad och tar hänsyn till denna i kostnads-effektivitetsbedömningen.

13.2

Förtydliga att frågan avser offererad avgift för fondandelarna i den aktuella upphandlingen.

FTN efterfrågar en förvaltningsavgift inom olika intervall. Det är otydligt om intervallen utgörs av 0–50, 50–100 osv eller om varje intervall utgår från noll till den övre angivna nivån. Givet att det ska vara en volymberoende avgift är det lämpligt att utforma anbudet som en avgiftstrappa med avgifter angivna för kapital inom varje intervall. I annat fall uppstår tröskeleffekter där den totala ersättningen till fondbolaget kan sjunka om ett tröskelvärde överskrids.

Beloppsgränserna framstår inte som relevanta. Ska FTN handla upp fonder som förvaltar SEK 500 miljoner i premiepensionskapital (gräns för största intervallet) indikerar det att antalet fonder på fondtorget kommer att uppgå till omkring 2 000. Frågan behöver justeras för att vara relevant för upphandlingen.

13.3

Swing pricing är inte en kostnad utan bör behandlas tillsammans med övriga likviditetshanteringsverktyg. Det framgår inte hur FTN ska utvärdera svaren.

13.4

Frågan bör strykas.

Ett krav på bästa pris är direkt olämpligt i konkurrenshänseende. Det skulle innebära att för att fondförvaltaren ska kunna erbjuda någon annan kund ett lägre pris, så måste även priset mot Pensionsmyndigheten sänkas. En på marknaden dominerande aktör skulle på så sätt begränsa möjligheten till en fri prissättning.

Det kan vidare konstateras att ett deltagande på fondtorget är förknippat med andra kostnader och risker (såsom att affärskritisk information blir offentlig, m.m.) än vad som kan vara fallet för andra kunder. Referensen till mandat framstår därtill som en hänvisning till en annan tjänst – kapitalförvaltning - än de fondandelare som är föremål för upphandling. Kravet torde heller inte gå att följa upp.

Kravet är således inte förenligt med de upphandlingsrättsliga principerna om bl.a. proportionalitet.

13.7

Det saknas en definition avseende operationella kostnader. Frågeställningen är inte relevant för svenska fondbolag.

13.8

Frågan är inte relevant för svenska fondbolag.

13.9

Frågan torde vara en s.k. bekräftelsefrågan, men den saknar asterisk.

Fonds-specifikation

Det är viktigt att dokumentet innehåller tydliga definitioner. I underlaget saknas exemplifiering av upphandlingsspecifikationen.

Fondbolagens förening

Fredrik Nordström

Vd